

enterprises. Modeling the development of the economic systems. 2021. № 1. URL: <https://is.gd/NLP8Cq>

7. Perception of COVID-19 Threats among Individuals from Different Countries: A Survey / [I. E. Gurbuz, H.S.R. Rajula, H. Koca et. al.]. Eurasian Journal of Medicine. 2021. Vol. 53 (2). Pp. 108–113.

8. НБУ назвав ключову причину падіння економіки URL: <https://is.gd/vo4pXu>

М. В. ДИХА, В. В. ДИХА
Хмельницький національний університет

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАГРОЗ ЗАПУСКУ «ПІВНІЧНИЙ ПОТІК – 2»

Енергетика – стратегічно важлива галузь економіки України. Від безпечного, стабільного функціонування та сталого розвитку енергетики залежать життєдіяльність та якість усіх сфер життя суспільства, а також безпосередньо добробут громадян. Важливе значення енергетичний сектор України має і у глобальному вимірі, адже газотранспортна система України відіграє важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки всього європейського континенту.

Стан справ у паливно-енергетичному комплексі (ПЕК) України, високий рівень енергозалежності та високий рівень енергомісткості ВВП обумовлюють загрози енергетичній безпеці, що описано в працях [1, 2], а дослідження впливу чинників на енергетичну безпеку детальніше висвітлено у [5].

В Україні схвалено «Енергетичну стратегію України до 2035 року» [3] та галузеві програми, плани заходів щодо реформування енергетичного сектору. Для досягнення стратегічних орієнтирів щодо зростання ВВП, щодо напрямів ресурсозбереження та енергоефективності, передбачених у т.ч. Енергетичною стратегією України [3], у публікації [1] представлено розрахунки щодо необхідних обсягів фінансового забезпечення розвитку ПЕК України (інвестиційно-інноваційні фінансові ресурси на розвиток ПЕК) у розрізі періодів та напрямів фінансування ПЕК.

Серед проблем в енергетичній сфері, які потребують вирішення, – це низький рівень енергоефективності, зношеність енергетичної інфраструктури, залежність від імпортного постачання енергетичних ресурсів. Тому необхідна модернізація та будівництво ліній електропередачі та підстанцій, впровадження ринкових механізмів функціонування енергетичного ринку. Широкомасштабна модерніза-

ція та реформування вкрай важливі для забезпечення енергетичної безпеки України та її інтеграції до європейських енергетичних ринків, на яких Україні потрібно забезпечити конкурентоспроможність.

Попри значний потенціал для залучення інвестицій в енергетику України, перешкодами поступального її розвитку і модернізації варто відзначити зарегульованість та монополію в сфері енергетики, відсутність прозорих, конкурентних та зрозумілих правил гри для учасників українського енергетичного ринку. Система дотацій та субсидювання із бюджету, з одного боку, стримувала зростання цін на енергоносії для населення, зменшувала «навантаження» на населення через неспроможність повної оплати вартості платежів з огляду на недостатній рівень доходів окремих категорій громадян. Водночас, така система, вимиваючи величезні кошти з бюджету, створювала умови, які аж ніяк не сприяли модернізації та розвитку, впровадженню нових технологій на підприємствах ПЕК.

У контексті сучасних реалій реформування енергетичного сектору має бути спрямоване на сформування повноцінних ринків природного газу й електроенергії з прозорим та конкурентним ціноутворенням, а також із належним захистом вразливих споживачів. Створення міцного підґрунтя для надійного енергетичного майбутнього країни, зміцнення енергетичної безпеки України є невід'ємною складовою та основою безперебійного функціонування усіх галузей економіки та сфер життєдіяльності. Оптимізація енергетичного балансу та підвищення енергетичної безпеки України є особливо важливим в умовах зовнішньої агресії.

Нажаль, питання енергетичної безпеки України в контексті загроз зриву постачання енергетичних ресурсів з Росії (природного газу, ядерного палива, нафти та нафтопродуктів) було актуальним за усього періоду її незалежності, а з початком російської гібридної агресії проти України набуло загрозливого характеру. Серйозну небезпеку для України несе запуск «Північного потоку – 2». Усі гілки влади працюють над блокуванням проєкту. Увага нашої дипломатії прикута до позиції США, адже, від політики, відповідних дій та заходів США, від ефективності введених санкцій у значній мірі залежить подальше майбутнє «Північного потоку – 2». На сьогодні, попри зусилля України щодо протидії запуску «Північний потік – 2» вважаємо, що стратегічні домоленності, кроки, рішення щодо унеможливлення його будівництва було упущено. Україна для забезпечення своєї енергетичної безпеки має спрямовувати зусилля на збільшення потужностей для постачання газу в Україну з диверсифікованих джерел, а також робити усе можливе для збереження максимально можливих обсягів транзиту через українську газотранспортну систему.

Важливо, що основою укладеного в 2019 р. транзитного контракту між «Нафтогазом» і «Газпромом» є європейські правила. Тому, Україні потрібно працювати в частині дотримання «Газпромом» підписаних ним угод, зокрема, про передачу газу на східному кордоні та допуску до середньоазійського газу, що обумовить забезпечення конкуренції. З одного боку, Німеччина, даючи згоду на «Північний потік – 2», слідує власному економічному прагматизму та прагне створити газовий хаб. З іншого боку, введення в експлуатацію «Північного потоку – 2» суттєво збільшить частку російського газу в німецькому імпорті, що суперечить німецьким правилам щодо диверсифікації джерел постачання, де на одну країну не повинно припадати більше 30 % поставок.

Проте, згідно угоди про асоціацію між Україною та ЄС [4], ЄС має спочатку використати транзит нашої газотранспортної системи, щоб використовувати інші можливості чи будувати іншу інфраструктуру з іншими учасниками. Тому, варто привести приклад з OPAL. Польща, подавши до суду, виграла. Вбачаючи порушення однієї із засадничих статей газової директиви і взагалі законодавства ЄС, а саме європейської солідарності, є імовірність, що Польща вирішить подати до суду стосовно запуску «Північного потоку – 2». Тому, Україні потрібно тісно співпрацювати із Польщею у цьому питанні. У той же час, Україна повинна створити як економічні, так і технологічні можливості із транспортування газу, які були б кращими відносно можливостей «Північного потоку – 2» і Турецького потоку. Великою перевагою України є газосховища. Україна повинна домогтися реалізації європейських правил щодо транзиту газу, тобто, передачу газу від «Газпрому» Україні на східному кордоні, доступ України до покладів газу з Середньої Азії. Створення реального європейського газового хаба обумовить для України унікальні переваги на цьому ринку.

У цілому, для підвищення енергетичної безпеки України необхідно забезпечити безпеку постачання електричної енергії та природного газу споживачам; забезпечити ефективну інтеграцію енергетичних ринків до європейських ринків; підвищити надійність та ефективність функціонування об'єднаної енергетичної системи України; диверсифікувати джерела та маршрути постачання енергоресурсів; збільшити обсяги видобутку вітчизняних енергоносіїв; розвивати відновлювані та низьковуглецеві джерела енергії; альтернативні види палива; підвищувати енергоефективність за ланцюгом від виробництва до споживання енергії; реформувати вугільну галузь України. Усі ці напрями підвищення енергетичної безпеки потребують детального висвітлення у рамках окремих публікацій та, найважливіше, ефективної реалізації на практиці.

Література

1. Диха М. В. Фіскальні інноваційні джерела вирішення проблем соціально-економічного розвитку України. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. № 2, Т. 2. С. 81–88.
2. Миколіук О. А. Стратегізація енергетичної безпеки України за умов євроінтеграційних викликів. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2018. № 4. С. 17–24.
3. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядж. КМУ № 605-р від 18 серпня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p#Text>
4. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
5. Voynarenko M., Dykha M., Mykoliuk O., Yemchuk L. and Danilkova A. Assessment of an enterprise's energy security based on multi-criteria tasks modeling. Problems and Perspectives in Management. 2018. Vol. 16, Issue 4. P. 102–116. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(4\)/2018](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(4)/2018).

Г. В. ЗАПОРОЖЕЦЬ

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

ТРУДОВА МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЯК ФАКТОР ЗАГРОЗИ МАЙБУТНЬОМУ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку України характеризується надзвичайно високим рівнем міграційної активності населення. Україна втрачає частину свого трудового і інтелектуального потенціалу, виконуючи вже тривалий час роль донора робочої сили для зарубіжних країн. В цих умовах питання визначення наслідків трудової міграції українців для України набувають першочергового значення.

У процесі проведених аналітичних досліджень стала очевидною висхідна динаміка масштабів трудової міграції. Так, з початку XXI ст., за період 2002–2017 роки, з України виїхало і не повернулося 6,3 млн осіб (3 млн виїхало через західний кордон, 3,2 млн осіб – через східний) [1, с. 11]. Дослідження структури трудової міграції вказують на зростання частки осіб з вищою і неповною вищою освітою (33,5 % в 2017 р. проти 30,5 % в 2012 р.) [2, с.9] та міграцію найбільш активної працездатної частини населення країни (частка самозайнятих осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність за кордоном, становить 11,6 % українських мігрантів). Євростатистична інформація про кількість на-